

SLOVENSKA.

KNJIGE „DRUŽBE SV. MOHORJA“ ZA L. 1902.

Zgodbe svetega pisma. Slovencem priredila in razložila † dr. Frančišek Lampe in dr. Janez Ev. Krek. 9. snopič. — Zadnji snopič „Zgodb starega zakona“ obsega „Sirahovo knjigo“, „knjigo Modrosti“ in obe „Makabejski knjigi“. Podaja nam zgodovino izraelskega ljudstva zadnjih dveh stoletij pred rojstvom Gospodovim; a ker nam jo sv. pismo sporoča samo do l. 135. pr. Kr., jo je povzel gospod pisatelj iz posvetne vede, večinoma po Jožefu Flaviju. Pripoveduje nam jo v posebnem zaglavju kot nadaljevanje „Makabejskih knjig“. Gotovo je umestna, a zdi se nam povedana preveč na kratko. Tudi „Sklepna beseda“, ki zaključuje sveto zgodovino starega zakona, bi smela biti daljša in obširnejša. Preprost čitatelj — in temu je knjiga namenjena v prvi vrsti — si bo po teh kratkih odstavkih težko mogel napraviti jasno sliko o političnem in kulturnem stanju Izraelcev neposredno pred prihodom Izvličarjev. Morda bi bilo prav, ko bi se bil gospod pisatelj nekoliko bolj naširoko ozrl tudi po svetovni predkrščanski zgodovini: kako so se tudi drugi narodi, dasi nezavedno, pripravljali na novo dobo, ki se je bližala.

„Sirahovo knjigo“ in „knjigo Modrosti“ je uvrstil pisatelj za malimi preroki, kar kronološkemu redu gotovo bolj odgovarja; „Vulgata“ ju ima neposredno za Salomonovimi deli.

S tem snopičem so dovršene „Zgodbe starega zakona“. Rečemo lahko, da je to dosedaj najdragocenejša in najzanimivejša slovenska knjiga. Dragocene so „Zgodbe“, ker nam podajajo besedo božjo, živo pričo neskončne Stvarnikove ljubezni do človeka. In podajajo nam jo tako, da je knjiga pristopna preprostemu čitatelju; s sveto pobožnostjo jo bosta prebirala deček in starček. In zanimive so „Zgodbe“, ne samo zato, ker obravnavajo najzanimivejšo stvarino, ampak tudi zato, ker jo obravnavajo zanimivo.

O pokojnem gosp. Lampetu se je izpregovorila že marsikakšna priznalna in pohvalna

beseda; zdi se nam pa, da se še premalo cenijo njegove zasluge za to najiminenitnejše njegovo delo. Če je res, da se slovenskemu narodu kulturno življenje meri in določa po izdajah sv. pisma, potem je veliko delo pokojnega učenjaka vreden in dostojen spomenik novejšje naše, vsestransko se prenavljajoče prosvete. To nas navdaja s ponosom in s prijetno zavestjo, da smo še čvrsti in sposobni za življenje!

In zakaj poudarjamo to? Ker nas posebno veseli, da je knjiga v resnici znanstveno obdelana. Dr. Fr. Lampe se sicer, razlagajoč sv. tekst, ni spuščal v bogvekakšna filozofska ali dogmatična razmotrivanja, kar bi tukaj tudi ne bilo umestno, a prehaliti ne moremo dovolj, da je vseskozi ostal zvest prvotni zamisli: preprostemu človeku za njegovo vero podati umskih razlogov, zajetih iz sv. pisma samega; ravnal se je po načrtu: Knjiga bodi eksegetična, ascetična in apologetična!

Temu namenu služi ves sestav: obširno razlaganje teksta, ascetične pripomnje, zavračanja nasprotnikov; kronološki red, v katerem so razvrščene posamne perikope, kulturno-historijske, etnografske in topografske razprave; zgodovina narodov, ki so z Izraelci prišli v ožjo dotiko, svetopisemske, pokrajinske in starinoslovske slike, zemljevidi, in sploh ves znanstveni aparat.

Kronološkega reda se je držal pokojni pisatelj kolikor mogoče natančno. Knjige, ki se jim čas postanka ne more določiti za gotovo, je uvrstil, opirajoč se na zanesljive avtoritete, kakor se mu je zdelo najprimernejše („Jobova“ in „Rutina knjiga“, „knjiga Tobijeve“ i. dr.). Vse delo je ogromna, a tesna celota. G. pisatelj je izpolnil v polni meri, kar je obljubil, „da bo dogodek iz drugega dogodka nekako izrastle kakor izraste rastlina iz semena“ (str. 8).

Zelo poživijo in dajo knjigi znanstveno lice mnogoštevilna geografska pojasnila in sestavki o judovskem religioznem življenju. Posebno obširna je razlaga Mojzesovega bogoslužja. Naši ljudje bodo te popise gotovo prebirali z velikim zanimanjem, zlasti še, ker je o starotestamentni hierarhični upravi, o sv. ša-

toru in judovskem templu, o službi božji stare zaveze, o daritvah in o podobnih stvareh ljudstvu jako malo znanega. Prebirali bodo vse to s tem večjim veseljem, ker razprave pojasnuje mnogo primernih slik.

S posebno vremo razlaga „Psalme“. Čutil je, da je v njih tista moč, ki jo v judovskem slovstvu občuduje moderna kritika; pripisuje jim višek umetniške vrednosti in v svetovnem slovstvu jim ne more postaviti na stran kaj boljšega. Ko bi nam gosp. pisatelj ne bil podal ničesar drugega, kakor da je razložil „Psalme“, storil bi nam bil veliko dobroto. Kdo ne ve, kako deluje na srce veličastna, visoka misel? A prav zato so „Psalmi“ tudi težko umljivi.

Introdukcijska razlaga ni ravno obširna; a to bi namenu knjige tudi ne odgovarjalo. O posamnih patriarhih, sodnikih, kraljih in prerokih je povedanega pač toliko, kolikor je za umevanje potrebno.

Vsa eksegetična razmotrivanja pa so prepljena z mnogobrojnimi ascetičnimi aplikacijami. Dobrosrčnega učitelja in razumnega psihologa se gosp. pisatelj pokaže, kjerkoli more. In bolj kakor vse drugo, priča ravno to, kako je bil poln božjega duha, mož preudarnosti, izkušnje in razuma.

A kjer ni ascet, je apologet. V prvih poglavjih obrača ost posebno proti evolucionistom in materialistom, pozneje pa večinoma le proti racionalistom in protestantom.

Knjiga postane lahko — pri znani vedeželjnosti boljše naše mladine moremo reči, da gotovo — bogat vir eksegetičke in apologetičke znanosti med ljudstvom. V tem oziru je neprecenljive vrednosti, dragocena tembolj, ker je pisana od zanesljivih učenjakov in je doslej edina te vrste v našem slovstvu.

Razdeljena je v tri dele. Prva dva dela in prvo polovico tretjega dela (900 strani) je napisal pokojni dr. Lampe, drugo polovico tretjega dela (ca 300 strani) pa dr. Krek.

Dr. Krekov del se od Lampetovega bistveno ne loči. Vendar je pri njem nekoliko manj eksegeze in asceze, a primeroma več apologetike, zgodovine, etnografije. Prvi govori dokaj obširno in se raztaplja v milobni ascezi; ta pa je v besedi kratek, a jedrnat, na površju se kaže bolj znanstvenik. A kar čudimo se, kako zvesto se je prilagodil osnovnemu Lampetovemu duhu. Ko se nam izpod peresa gosp. Kreka obetajo „Zgodbe novega zakona“, nimamo druge želje, kakor da nadaljuje v začeti smeri.

Ker je knjiga znanstvena, upamo, da iz nje ne bodo zajemali samo preprosti ljudje, ampak tudi izobraženci, zlasti pa učeča se mladina.

Saj vemo, kako se vsepovsod v javnosti napada sv. pismo in dogme katol. cerkve glede svetopisemske rabe in razlage. Tu imamo globoko zamišljen, domač vir čistih katoliških resnic za vse, „katerim ljubezen do Boga in do Kristusa ni prazna beseda“ (str. 663)!

VI. K.

Povesti. Spisal dr. Ivan Tavčar. V. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1902. Str. 404. — Zares so mrtva ta srca, katera nam popisuje pisatelj v prvi povesti. Pred dvaindvajsetimi leti je spisal dr. Tavčar svoja „Mrtva srca“. Takrat so še vplivala na dijake kot nekaj burno pesniškega. Danes nimajo več ne mika ne čara; ne le, ker se je izpremenil okus občinstva, ampak ker se je izpremenilo vse literarno ozračje z družbo in — pisateljem vred.

Dr. Tavčar ni nikdar bil čist leposlovec, kateri bi se bil bodisi z objektivnostjo realista ali z zanosom idealista vdal kultu lepote. Ne, on si rad izbira kaj višjega, da ob njem razvija bombast svojega krasoljubivega votlorečja ter da zadosti ob njem satiričnemu nagnjenju svojega jako negativno razpoloženega talenta. Njegovo veselje je, da daje temu, kar se odlikuje, zaničljivo poento. V tem je bistvo njegovega delovanja. Istine v njegovih delih ni iskati, ker kolikor je imajo, jim služi le za okvir tistemu glavnemu namenu. Podoben je Alkibiadu, kateri svojemu lepemu psu odseka dolgi rep, samo da bi Atene o tem govorile; on je slikar, kateri ima svoje veselje v tem, da na lepe obraze slika bradavice. Njegovi junaki so nekoliko čudni ljudje, pisatelj sam o njih rabi često izraze: „Pamet mu je zavrela“, „vulkan je nosil v prsih“, „divjal je kakor zver“; zato se ni čuditi, da se streljajo, koljejo ter preklinjaje mečejo kupice po tleh. Zaljubljeni v Tavčarjevih povestih trpé grozne muke in so sploh nevarni ljudje, posebno svojim tekmečem. Samoumori, uboji, dvoboji, prešestva — to jim je prišlo že kar v navado. In pri tem govoré patetično, kakor mladi tragedi na koturnih. Zdaj je še čisto miren in pameten mladenič — kar pa zagleda „čarobno oko“ ali „belo roko“, in po njem je: izgubljen je brez rešitve in milosti...

Vzemimo le nekaj teh „mrtvih src“! Nekako najvišje se je pisatelj povzpел še v osebi Filipa Tekstorja, kateremu je dal nalogo, da ljubljanskega škofa (v dr. Tavčarjevih spisih lako pogosta prikazen!) poučuje v rodoljubju. A ta narodnjak je zelo nejasen mož, katerega nam pisatelj predstavlja kot častivca Rousseau-a in Proudihona. V nadaljnem modrovanju se